

Smala yrkesområden

Inledning

Denna bilaga är ett stöd vid bedömning av om en utbildning tillhör ett smalt yrkesområde enligt 1 kap. 3 § 1b YHF. Om kraven i 1b är uppfyllda och utbildningen bedöms tillhöra ett smalt yrkesområde ska ansökan bedömas utifrån 5 kap. 5 § eller 1 kap. 6 § YHF med vissa undantag. Använd tabellerna nedan i stället för tabellerna i bedömningshandboken.

Bedömning av om en utbildning tillhör ett smalt yrkesområde

Enligt 1 kap. 3 § 1 b förordning (2009:130) om yrkeshögskolan (YHF) kan en utbildning ingå i yrkeshögskolan om den medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället.

Myndigheten har fastställt en definition av vad smala yrkesområden är (MYH 2016/885). I definitionen framgår att "Ett smalt yrkesområde är ett kvalificerat yrkeskunnande som är av betydelse för individen och samhället, utan att det finns ett uttryckligt arbetsmarknadsbehov. En utbildning inom ett smalt yrkesområde ska utveckla eller bevara ett yrkeskunnande som individen helt eller delvis kan försörja sig på". Det innebär att samhället i vid bemärkelse har ett intresse av att utveckla eller bevara ett specifikt yrkeskunnande som inte motsvaras av ett bestämt behov på arbetsmarknaden. Yrkesroller där det finns en tydligt uttryckt men ändå begränsad efterfrågan från arbetslivet hör inte till smala yrkesområden.

Faktorer som kan utmärka smala yrkesområden:

- Ett begränsat antal utövare
- En liten eller obefintlig bransch
- Övervägande entreprenöriella verksamhetsformer

Utöver det bör det även finnas ett uttalat intresse från samhällets sida att det avsedda yrkeskunnandet antingen ska utvecklas eller bevaras, samt att det går att helt eller delvis försörja sig på yrkeskunnandet. I de flesta fall bör statligt stöd ha en avgörande betydelse för yrkeskunnandets överlevnad.

Bedömningen om en ansökan gäller ett smalt yrkesområde ska följa följande steg:

En ansökan tillhör kategorin Smala yrkesområden om det framgår att
<ol style="list-style-type: none">1. det inte är rimligt att uttrycka ett behov av det avsedda yrkeskunnandet som ett arbetsmarknadsbehov, samtidigt som2. det finns ett tydligt uttryck för att någon del av samhället vill utveckla eller bevara ett det specifika yrkeskunnandet, och3. utbildningen avser leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras yrke.

Intresse för samhället

I ansökan ska den sökande beskriva och styrka att det avsedda yrkeskunnandet är av betydelse för samhället. Detta kan göras genom referenser till statliga utredningar eller andra insatser som initieras av icke-statliga organisationer. Även angränsande näringar kan vara beroende i någon grad av ett kvalificerat yrkeskunnande inom de smala yrkesområdena.

Intresse för individen

Betydelsen för individen avser i första hand de studerandes möjligheter till försörjning inom ett smalt yrkesområde efter sin utbildning. Det är viktigt att ansökningar som avser smala yrkesområden beskriver hur utbildningen kan leda till förvärvsarbete för de studerande, eller till en ny nivå inom deras nuvarande yrke.

Fördelning av statsbidrag eller särskilda medel alternativt platser utan statsbidrag eller särskilda medel

Om utbildningen har bedömts tillhöra ett smalt yrkesområde utifrån 1 kap. 3 § 1b bedöms 5 kap. 5 § alternativt 1 kap. 6 § YHF enligt tabellerna nedan.

Av 5 kap. 2 § YHF framgår att statsbidrag får lämnas för utbildningar inom yrkeshögskolan till kommuner, regioner eller enskilda fysiska eller juridiska personer och särskilda medel får lämnas till universitet eller högskolor som har staten som huvudman och som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Särskilda medel för utbildningar inom yrkeshögskolan får även lämnas till andra statliga myndigheter än de som anges i första stycket efter beslut av regeringen.

Myndigheten gör en samlad bedömning av att utbildningarna möter förutsättningarna i 5 kap. 5 § YHF alternativt 1 kap. 6 § YHF. Därefter prioriteras de ansökningar som i högre grad visar att utbildningen medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället, finansieras av arbetslivet samt har en lämplig regional eller nationell placering utifrån arbetslivets behov. Vid fördelningen ska även resultat från genomförd tillsyn, kvalitetsgranskning och uppföljning beaktas.

Bedömningen utgår från den sökandes egna beskrivningar och avsiktsförklaringar från avnämare som berörs av utbildningen. Avsiktsförklaringar är den sökandes möjlighet att visa att det finns avnämare som varit med och tagit fram utbildningen, kan bidra med LIA-platser och annan medfinansiering. Referenspersonerna ska huvudsakligen representera avnämare som berörs av utbildningen och är relevanta för utbildningens inriktning. De ska genom sina egenformulerade svar visa på ett engagemang för den aktuella utbildningen. Det är därför av vikt att svaren inte är allmäntliga utan specifika för den enskilda ansökan.

Medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället (5 kap. 5 § första stycket 1 YHF alt. 1 kap. 6 § andra stycket 1 YHF)

Myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning medverkar till att utveckla eller bevara kvalificerat yrkeskunnande inom ett smalt yrkesområde som är av betydelse för individen och samhället.

Förstärker	Försvagar	Otillräckligt
Ansökan visar tydligt att utbildningen medverkar till att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande	Otydlig eller generell beskrivning av hur utbildningen medverkar till att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande.	
Ansökan visar tydligt att utbildningen är av betydelse för individen.	Otydlig eller generell beskrivning av hur utbildningen är av betydelse för individen.	
Ansökan visar tydligt att utbildningen är av betydelse för samhället.	Otydlig eller generell beskrivning av hur utbildningen är av betydelse för samhället.	
Beskrivningen styrks av tillförlitliga och relevanta underlag som bekräftar betydelsen av	Beskrivningen styrks inte av tillförlitliga och relevanta underlag som bekräftar betydelsen av	

yrkeskunnandet för individ och samhälle.	yrkeskunnandet för individ och samhälle.	
Ansökan visar tydligt att yrkeskunnandet är i behov av statligt stöd för att kunna utvecklas eller bevaras.	Det är otydligt om yrkeskunnandet är i behov av statligt stöd för att kunna utvecklas eller bevaras.	
Ansökan visar tydligt vilken typ av arbete eller tjänster en studerande kan utföra efter fullgjord utbildning.	Det är otydligt vilken typ av arbete eller tjänster en studerande kan utföra efter fullgjord utbildning.	
Det finns en tydlig överensstämmelse mellan förkunskapskraven, utbildningens kunskaper, färdigheter och kompetenser, kursernas innehåll samt de yrkesroller utbildningen leder till.	Överensstämmelsen mellan förkunskapskraven, utbildningens kunskaper, färdigheter och kompetenser, kursernas innehåll samt de yrkesroller utbildningen leder till är otydlig.	Det saknas en överensstämmelse mellan förkunskapskraven, utbildningens kunskaper, färdigheter och kompetenser, kursernas innehåll samt de yrkesroller utbildningen leder till.
Utbildningens omfattning är tillräcklig för att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande.	Det framgår inte tydligt att utbildningens omfattning är tillräcklig för att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande.	
Det är tydligt att initiativet till ansökan kommer från relevanta avnämare eller befintlig ledningsgrupp.	Initiativet till ansökan kommer inte från relevanta avnämare eller befintlig ledningsgrupp. Det är otydligt vem som tagit initiativ till ansökan. Initiativet till ansökan kommer från den sökande själv.	
Det framgår tydligt av beskrivningen hur samverkan med relevanta medverkande avnämare sett ut vid framtagandet och/eller uppdateringen av utbildningen, genom till exempel möten och diskussioner.	Beskrivningen är otydlig avseende på vilket sätt relevanta medverkande avnämare har samverkat vid framtagandet och/eller uppdateringen av utbildningen.	
Referenspersonernas svar visar tydligt på vilket sätt och i vilka delar relevanta avnämare medverkat i framtagandet och/eller uppdateringen av utbildningens innehåll och upplägg.	Referenspersonernas svar visar inte tydligt på vilket sätt och i vilka delar relevanta avnämare medverkat i framtagandet och/eller uppdateringen av utbildningens innehåll och upplägg.	Referenspersonernas svar visar inte att relevanta avnämare har medverkat i framtagandet och/eller uppdateringen av utbildningens innehåll och upplägg.
	Kopplingen mellan beskrivningen i ansökan och referenspersonernas uppgifter är svag.	
Det framgår att den sökande har säkerställt att utbildningen innehåller det som krävs för att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande.	Det är otydligt om den sökande har säkerställt att utbildningen innehåller det som krävs för att utveckla eller bevara ett kvalificerat yrkeskunnande.	
Myndighetens analyser påvisar efterfrågan på den kompetens som utbildningen leder till från individ och samhälle.	Myndighetens analyser påvisar ingen efterfrågan på den kompetens som utbildningen leder till från individ och samhälle.	

Det finns en tydlig motivering av antalet sökta studerandeplatser kopplat till behovet av kompetensen och det framgår att den sökande har förutsättningar att nyttja sökta platser samt genomföra utbildningen med hög kvalitet.	Motiveringen av antalet sökta studerandeplatser är otydlig utifrån behovet av kompetensen och det är inte tydligt att den sökande har förutsättningar att nyttja sökta platser samt genomföra utbildningen med hög kvalitet.	
Referenspersonernas svar styrker efterfrågan på den specifika kompetens som den aktuella utbildningen leder till.	Referenspersonernas svar styrker inte efterfrågan på den specifika kompetens som den aktuella utbildningen leder till.	
Referenspersonerna som medverkar i ansökan representerar i högre grad de avnämare som berörs av utbildningen.	Referenspersonerna som medverkar i ansökan representerar i lägre grad de avnämare som berörs av utbildningen.	

Finansieras av arbetslivet (5 kap. 5 § första stycket 2 YHF alt. 1 kap. 6 § andra stycket 2 YHF)

Myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning finansieras av arbetslivet. Arbetslivet kan medfinansiera utbildningen i form av olika resurser, som till exempel föreläsningar, studiebesök, material, utrustning, lokaler eller kapital.

För ansökningar som bedöms mot 5 kap. 5 § YHF får myndigheten bortse från punkten om finansiering av arbetslivet, om det finns särskilda skäl.

Förstärker	Försvagar	Otillräckligt
Beskrivningen visar tydligt på vilket sätt relevanta medverkande avnämare/arbetslivet kommer att vara involverade i utbildningens genomförande utöver LIA.	Beskrivningen är otydlig gällande på vilket sätt relevanta medverkande avnämare/arbetslivet kommer att vara involverade i utbildningens genomförande utöver LIA.	
Referenspersonernas svar styrker medverkan i utbildningens genomförande.	Referenspersonernas svar är otydliga avseende medverkan i utbildningens genomförande.	
Relevanta medverkande avnämare/arbetslivet avser i högre grad delta i genomförandet av utbildningen genom ledningsgrupp, lokaler, material och utrustning, föreläsningar, studiebesök samt genom övrig medverkan.	Relevanta medverkande avnämare/arbetslivet avser i lägre grad delta i genomförandet av utbildningen genom ledningsgrupp, lokaler, material och utrustning, föreläsningar, studiebesök samt genom övrig medverkan.	Ingen av referenspersonerna, av de relevanta avnämarna/arbetslivet, anger att de avser delta i genomförandet av utbildningen på annat sätt än ledningsgrupp.
Referenspersonerna som avser delta i ledningsgruppen representerar i högre grad relevanta avnämare/arbetslivet.	Referenspersonerna som avser delta i ledningsgruppen representerar i lägre grad relevanta avnämare/arbetslivet.	Ingen av referenspersonerna, av de relevanta avnämarna/arbetslivet, anger att de avser delta i ledningsgruppen för utbildningen.
Det framgår av beskrivningen att det finns förutsättningar för samtliga studerande att få tillgång till LIA-platser som uppfyller kraven för utbildningen.	Det framgår inte av beskrivningen att det finns förutsättningar för samtliga studerande att få tillgång till LIA-platser som uppfyller kraven för utbildningen.	

Referenspersonernas svar styrker att det finns förutsättningar för att de studerande ska få tillgång till LIA-platser.	Referenspersonernas svar styrker inte att det finns förutsättningar för att de studerande ska få tillgång till LIA-platser.	
Referenspersonerna som avser bidra med LIA-platser representerar i högre grad relevanta avnämare/arbetslivet inom det område som utbildningen utbildar mot.	Referenspersonerna som avser bidra med LIA-platser representerar i lägre grad relevanta avnämare/arbetslivet inom det område som utbildningen utbildar mot.	
	Kopplingen mellan beskrivningarna i ansökan och referenspersonernas uppgifter är svag eller saknas.	

Regional eller nationell placering (5 kap. 5 § första stycket 3 YHF alt. 1 kap. 6 § andra stycket 3 YHF)

Myndigheten ska vid sin fördelning av statsbidrag eller särskilda medel även särskilt ta hänsyn till i vilken grad en utbildning har en utifrån arbetslivets behov lämplig regional eller nationell placering. Myndigheten analyserar arbetsmarknadens behov för att säkerställa att utbildningarna har en lämplig placering över landet.

Förstärker	Försvagar
Myndighetens analyser visar att det finns behov av den kompetens som utbildningen ger i den FA-region där den ska bedrivas.	Myndighetens analyser visar att behovet av den kompetens som utbildningen ger är större i andra delar av landet.
Tydlig beskrivning av behovet av den kompetens som utbildningen ger i samtliga FA-regioner där den ska bedrivas. <i>Alternativt</i> Tydlig beskrivning av nationella eller andra tungt vägande skäl för att förlägga utbildningen till en särskild plats, exempelvis av säkerhetsskäl, miljöskäl eller infrastrukturella skäl.	Otydlig beskrivning av behovet av den kompetens som utbildningen ger i samtliga FA-regioner där den ska bedrivas. <i>Alternativt</i> Det framgår inte att det finns skäl för att förlägga utbildningen till en särskild plats.
Utbildningen har i högre utsträckning relevanta medverkande avnämare/arbetsliv representerat i geografisk närhet till samtliga studieorter.	Utbildningen saknar eller har i lägre uträkning relevanta medverkande avnämare/arbetsliv representerat i geografisk närhet till samtliga studieorter.

Utbildningens resultat (5 kap. 5 § tredje stycket YHF alt. 1 kap. 6 § tredje stycket YHF)

Myndigheten ska vid fördelningen av statsbidrag eller särskilda medel beakta resultat från genomförd tillsyn, kvalitetsgranskning och uppföljning. Med uppföljning avses följande områden:

- Nyttjade platser
- Inställda omgångar
- Avhopp under pågående utbildning
- Examensgrad

- Överensstämmelse mellan examinerades arbete och utbildningens inriktning.

I bedömningen ska hänsyn tas till eventuella åtgärder som vidtagits för att stärka svagare resultat. Utbildningens resultat jämförs även med befintligt utbud och/eller andra sökta utbildningar inom inriktningen. Utbildningens resultat kan vara förstärkande eller försvagande i bedömningen av ansökan.

Denna bedömning görs för utbildningar som har en föregångare. En utbildning bedöms ha en föregångare om den tidigare har bedrivits som program inom yrkeshögskolan (från 100 yrkeshögskolepoäng), av samma ansvariga utbildningsanordnare (samma organisationsnummer), i samma FA-region och utbildningens övergripande mål är likvärdiga. En utbildning som tidigare har beviljats statsbidrag eller särskilda medel enligt 5 kap. 5 § YHF kan inte vara föregångare till en utbildning som ansöker om studerandeplatser enligt 1 kap. 6 § YHF och tvärtom.